

प्रदेश लोक सेवा आयोग, लुम्बिनी प्रदेश
प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत कृषि सेवा, लाइभ स्टक, पोल्ट्री एण्ड डेरी डेभलपमेण्ट समूहका अधिकृत स्तर नवौं तह वा सो सरहका पदको खुला, आन्तरिक र अन्तर तह प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

यस पाठ्यक्रमलाई दुई चरणमा विभाजन गरिएको छः

प्रथम चरण — लिखित परीक्षा

पूर्णाङ्कः २००

द्वितीय चरण — अन्तर्वार्ता

पूर्णाङ्कः ३०

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

पत्र	विषय	खण्ड	परीक्षा प्रणाली	प्रश्न संख्या	अङ्क भार	समय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क
प्रथम	प्रशासन र व्यवस्थापन तथा सेवा सम्बन्धी सामान्य विषय	(क) प्रशासन र व्यवस्थापन	छोटो उत्तर	१०	१० प्रश्न x ५ अङ्क = ५० अङ्क	१:३० घण्टा	५०	४०
		(ख) सेवा, समूह सम्बन्धी सामान्य विषय	लामो उत्तर	५	५ प्रश्न x १० अङ्क = ५० अङ्क	१:३० घण्टा	५०	
द्वितीय	सेवा सम्बन्धी प्राविधिक विषय		विक्षेपणात्मक समीक्षा	४	४ प्रश्न x १५ अङ्क = ६० अङ्क	३ घण्टा	१००	४०
			विक्षेपणात्मक र समाधानमूलक उत्तर	२	२ प्रश्न x २० अङ्क = ४० अङ्क			

द्रष्टव्यः

- यस पाठ्यक्रम अनुसार दुई पत्रको लिखित परीक्षा लिइनेछ ।
- माथि उल्लिखित सेवा अन्तर्गतका सबै समूह/ उपसमूहहरूको पाठ्यक्रमको प्रथमपत्र खण्ड (क) को विषयवस्तु एउटै हुनेछ, तर प्रथमपत्र खण्ड (ख) र द्वितीयपत्र सेवा, समूह सम्बन्धी पाठ्यक्रम समूह अनुरूप फरक फरक हुनेछ ।
- प्रथमपत्र खण्ड (क) को लिखित परीक्षा सेवागत रूपमा अर्थात् एउटा सेवा अन्तर्गतका समूह/ उपसमूहका लागि संयुक्त रूपमा एउटै प्रश्नपत्रबाट एकैदिन वा छुट्टाछुट्टै प्रश्नपत्रबाट छुट्टाछुट्टै दिन पनि हुन सक्नेछ भने प्रथमपत्र खण्ड (ख) को परीक्षा समूह/ उपसमूह अनुसार एकैदिन वा अलग अलग दिन छुट्टाछुट्टै प्रश्नपत्रबाट हुनेछ । यसैगरी द्वितीय पत्रको परीक्षा पनि समूह/ उपसमूह अनुसार एकै दिन वा अलग/अलग दिन छुट्टाछुट्टै प्रश्नपत्रबाट हुनेछ ।
- प्रथमपत्र खण्ड (क) को लागि एउटा मात्र उत्तरपुस्तिका हुनेछ भने प्रथमपत्र खण्ड (ख) र द्वितीय पत्रका प्रत्येक प्रश्नका लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरू हुनेछन् ।
- लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुन सक्नेछ ।
- यथासम्भव प्रश्नहरू नेपालको सन्दर्भमा सोधिने छन् ।
- समस्या समाधानको उत्तर आवश्यकता अनुसार निम्नानुसार चार भागमा विभाजन गरी प्रस्तुत गर्नुपर्नेछ ।
(क) पहिलो भागमा समस्याको पहिचान ।
(ख) दोस्रो भागमा समस्या समाधानको लागि मौजुदा सरकारी नीति र कार्यक्रम ।
(ग) तेस्रो भागमा समस्या समाधानको लागि सुझाव ।
(घ) चौथो भागमा सुझाव कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने ठोस तरिका ।
- यस पाठ्यक्रममा जेसुकै लेखिएको भए तापनि पाठ्यक्रममा परेका ऐन, नियमहरू यो पाठ्यक्रम स्वीकृत हुँदा कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्झनुपर्नेछ ।
- प्रथम चरणको परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र द्वितीय चरणको अन्तर्वार्तामा सम्मिलित गराइनेछ ।
- पाठ्यक्रम स्वीकृत मिति:- २०८१/०४/०९

प्रदेश लोक सेवा आयोग, लुम्बिनी प्रदेश
प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत कृषि सेवा, लाइभ स्टक, पोल्ट्री एण्ड डेरी डेभलपमेण्ट समूहका
अधिकृत स्तर नवौं तह वा सो सरहका पदको खुला, आन्तरिक र अन्तर तह प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

प्रथमपत्र: खण्ड (क) : प्रशासन र व्यवस्थापन

अङ्क - ५०

१. राज्य र सरकार
 - १.१. संघीय शासन प्रणाली
 - १.२. व्यवस्थापिका, कार्यपालिका र न्यायपालिका बीचको अन्तरसम्बन्ध
 - १.३. सार्वजनिक नीति तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन
 - १.४. नेपालको संबैधानिक विकास र नेपालको संविधान
 - १.५. संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्र र अन्तरसम्बन्ध
२. सार्वजनिक प्रशासन
 - २.१. सार्वजनिक प्रशासनको अवधारणा
 - २.२. कर्मचारी प्रशासनका आधारभूत पक्षहरू
 - २.३. आर्थिक प्रशासन- बजेट तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कन
३. व्यवस्थापन
 - ३.१. व्यवस्थापनको अवधारणा
 - ३.२. व्यवस्थापनमा नेतृत्व, संगठन, उत्प्रेरणा, नियन्त्रण र समन्वयको महत्व
 - ३.३. व्यवस्थापन सूचना प्रणाली
४. विकासका आयामहरू
 - ४.१. विकास प्रशासनको अवधारणा
 - ४.२. विकासमा जनसहभागिता
 - ४.३. आवधिक योजना: लुम्बिनी प्रदेश र नेपाल
 - ४.४. दिगो विकास
 - ४.५. विकेन्द्रीकरण
 - ४.६. गरीबी निवारण
 - ४.७. सुशासन
 - ४.८. विकासमा गैरसरकारी संस्थाको भूमिका
 - ४.९. जनसंख्या र बसाइँसराइ
५. लोकतन्त्र र मानव अधिकार
 - ५.१. लोकतन्त्र र समावेशीकरण
 - ५.२. कानुनी राज्य
 - ५.३. मानव अधिकार
 - ५.४. लैंगिक सवाल (Gender Issues)
 - ५.५. आरक्षण र सकारात्मक विभेद
 - ५.६. प्रतिनिधित्वको सिद्धान्त र समानुपातिक प्रतिनिधित्व
६. नेपाली समाज र यसको बनोट
 - ६.१. नेपालका विविध जात/जाति/वर्ग/समुदायहरूको सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक र धार्मिक अवस्था र रहनसहन
 - ६.२. आदिवासी, जनजाति, मधेशी, दलित, अपाङ्ग र महिलाहरूको वर्तमान अवस्था, उत्थानका प्रयासहरू, समस्या, समाधान र सम्भावनाहरू

प्रदेश लोक सेवा आयोग, लुम्बिनी प्रदेश
 प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत कृषि सेवा, लाइभ स्टक, पोल्ट्री एण्ड डेरी डेभलपमेण्ट समूहका
 अधिकृत स्तर नवौं तह वा सो सरहका पदको खुला, आन्तरिक र अन्तर तह प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

प्रथम पत्र: खण्ड (ख): सेवा समूह सम्बन्धी सामान्य विषय

अङ्क ५०

१. पशु सेवालार्ई प्रत्यक्ष असर पार्ने नीति, ऐन, नियमावली तथा निर्देशिकाहरू
 - १.१. राष्ट्रिय कृषि नीति, २०६१
 - १.२. राष्ट्रिय दुग्ध विकास नीति, २०७८
 - १.३. राष्ट्रिय पशुपंक्षी प्रजनन नीति, २०७८
 - १.४. राष्ट्रिय पशु स्वास्थ्य नीति, २०७८
 - १.५. खर्क नीति, २०६८
 - १.६. पक्षीपालन नीति, २०६८
 - १.७. कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन नीति, २०६३
 - १.८. कृषि जैविक विविधता नीति, २०६३
 - १.९. जलवायु परिवर्तन नीति, २०६७
 - १.१०. राष्ट्रियबीउ बिजन नीति, २०५६
 - १.११. जैविक प्रविधि नीति, २०६३
 - १.१२. पशु स्वास्थ्य र पशु सेवा ऐन, २०५५ र पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा नियमावली, २०५६
 - १.१३. पशु वधशाला र मासु जाँच ऐन, २०५५ र पशु वधशाला तथा मासु जाँच नियमावली, २०५७
 - १.१४. दाना पदार्थ ऐन, २०३४ र दाना पदार्थ नियमावली, २०४१
 - १.१५. विऊ विजन ऐन, २०४५
 - १.१६. पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा ऐन, २०७५ (लुम्बिनी प्रदेश)
 - १.१७. प्रदेश पशु वधशाला तथा मासु जाँच ऐन, २०७५
 - १.१८. पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा व्यवसायी परिषद् ऐन, २०७९
 - १.१९. दाना पदार्थ ऐन, २०७५ (लुम्बिनी प्रदेश)
 - १.२०. नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद् ऐन, २०४८
 - १.२१. कृषि विकास रणनीति, २०७२
 - १.२२. लुम्बिनी प्रदेश र नेपालको चालु आवधिक योजनाले निर्दिष्ट गरेको पशु सेवा सम्बन्धी नीति, रणनीति र कार्यक्रमहरू
 - १.२३. नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद विनियम, २०४९
 - १.२४. पशु ढुवानी मापदण्ड, २०६४
 - १.२५. पशु सेवासंग सम्बन्धित संस्थान, बोर्ड, परिषद तथा समितिहरूको व्यवस्था र सो सँग सम्बन्धित ऐन र तिनको कार्यक्षेत्र ।
२. पशु सेवालार्ई असर पार्ने अन्य नीति, ऐन, नियमावली तथा निर्देशिकाहरू
 - २.१. स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ (पशु सेवासंग सम्बन्धित प्रावधान तथा व्यवस्थाहरू)
 - २.२. निजामती सेवा ऐन, २०४९ र निजामती सेवा नियमावली, २०५०
 - २.३. प्रदेश निजामती सेवा ऐन, २०८० र प्रदेश निजामती सेवा नियमावली, २०८०
 - २.४. आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ तथा आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७
 - २.५. सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४
 - २.६. सहकारी ऐन, २०७४ र सहकारी नियमावली, २०७५
 - २.७. प्रदेश सहकारी ऐन, २०७६ र प्रदेश सहकारी नियमावली, २०७६
 - २.८. प्रदेश सुशासन ऐन, २०७६ र सुशासन नियमावली, २०७७
 - २.९. नेपाल कृषि सेवा (गठन, समूह तथा श्रेणी विभाजन र नियुक्ति) नियमहरू, २०५१

प्रदेश लोक सेवा आयोग, लुम्बिनी प्रदेश
प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत कृषि सेवा, लाइभ स्टक, पोल्ट्री एण्ड डेरी डेभलपमेण्ट समूहका
अधिकृत स्तर नवौं तह वा सो सरहका पदको खुला, आन्तरिक र अन्तर तह प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

३. वातावरणसंग सम्बन्धित नीति, ऐन, नियमावली तथा निर्देशिकाहरू
 - ३.१. वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ र वातावरण संरक्षण नियमावली २०७७
 - ३.२. प्रदेश वातावरण संरक्षण ऐन, २०७७ तथा प्रदेश वातावरण संरक्षण नियमावली, २०७७
 - ३.३. जलचर संरक्षण ऐन, २०१७
 - ३.४. विरुवा संरक्षण ऐन, २०६४ र विरुवा संरक्षण नियमावली, २०६६
 - ३.५. पशु सेवा विषयसंग सम्बन्धित वातावरण नीति र निर्देशिकाहरू
 - ३.६. जैविक विविधता सम्बन्धी महासन्धि, नेपाल राजपत्र (माघ ४, २०५०) र त्यससंग सम्बन्धित अन्य नियम र संशोधनहरू

द्वितीय पत्र: सेवा सम्बन्धी प्राविधिक विषय

पूर्णाङ्क १००

1. INTRODUCTION

- 1.1 History of livestock development and livestock services in Nepal
- 1.2 Relation of livestock with agriculture, forestry and environment
- 1.3 Statistics on livestock and livestock products in Lumbini Province and Nepal
- 1.4 Present status of livestock research and development
- 1.5 Livestock credit and insurance
- 1.6 Livestock related industries in Nepal

2. ANIMAL NUTRITION

- 2.1 Organs and function of digestive system of livestock and poultry
- 2.2 Feeds and feeding standards for each livestock and poultry species
- 2.3 Nutritional contents of different species of pasture, fodder, fodder trees including indigenous species, agricultural and industrial by-products
- 2.4 Different methods of nutritional analysis of livestock feeds and fodder
- 2.5 Computation of ration for different livestock and poultry species
- 2.6 Minerals, vitamins and trace elements requirement for different species of livestock and poultry - their sources and deficiency syndromes
- 2.7 Metabolism and absorption of different nutrient of livestock and poultry
- 2.8 Utilization of crop and industrial by-products in poultry and livestock
- 2.9 Classification of different types of pasture and fodder species
- 2.10 Indigenous species of pasture and fodder found in different ecological region of Nepal
- 2.11 Different species of pasture, fodder and fodder trees-cultivation and management practices
- 2.12 Rangeland management practices in different parts of the country
- 2.13 Different methods of forage conservation and their nutritive values
- 2.14 Seed production of different pasture and fodder species
- 2.15 Utilization of TMR/TNR and Azola used in livestock and poultry

3. LIVESTOCK BREEDS, BREEDING AND REPRODUCTION

- 3.1 Description (Breed characteristics, habitat, productivity) of different species of exotic and indigenous livestock and poultry
- 3.2 Sire evaluation for selecting the elite bulls
- 3.3 Genetic parameters for the selection of livestock and poultry maintained for various purposes
- 3.4 Breeding principles
- 3.5 Methods of selection
- 3.6 Quantitative genetics of livestock and poultry (gene, cell division, chromosome number, genotype, phenotype, breeding values, hybrid vigour, sex linkage, dominance and recessive gene etc.),
- 3.7 Anatomy of male and female reproductive organs of different species of livestock and poultry
- 3.8 Different types of reproductive hormones and their functions
- 3.9 Different Stages of Reproduction and Estrous cycles
- 3.10 Reproductive disorders and their corrective measures
- 3.11 Collection, processing, evaluation and storage of warm and frozen semen
- 3.12 Artificial Insemination (AI) and Embryo Transfer (ET) technique
- 3.13 Pregnancy diagnosis technique

प्रदेश लोक सेवा आयोग, लुम्बिनी प्रदेश
प्रदेश निजामती सेवा तथा स्थानीय सरकारी सेवा अन्तर्गत कृषि सेवा, लाइभ स्टक, पोल्ट्री एण्ड डेरी डेभलपमेण्ट समूहका
अधिकृत स्तर नवौं तह वा सो सरहका पदको खुला, आन्तरिक र अन्तर तह प्रतियोगितात्मक परीक्षाको पाठ्यक्रम

4. LIVESTOCK AND POULTRY MANAGEMENT
 - 4.1 Classification and identification of livestock and poultry
 - 4.2 Housing and space requirement of different livestock and poultry
 - 4.3 Casting technique
 - 4.4 Different types of record maintenance of farm animals and poultry
 - 4.5 Management of different stages of animal (young, pregnant, production, breeding, dry sick etc)
 - 4.6 Hatchery management
 - 4.7 Health management in livestock and poultry
 - 4.8 Commercial poultry breeds and their management
 - 4.9 Good Management Practice (GMP) in livestock and poultry
 - 4.10 Bio-security practices in livestock and poultry

5. LIVESTOCK AND POULTRY EXTENSION
 - 5.1 Social mobilization, gender integration and group dynamics
 - 5.2 Pocket package program
 - 5.3 Capacity building of farmers and extension staffs
 - 5.4 Participatory approach in planning, implementation, monitoring and evaluation from grass-root level
 - 5.5 Partnership program: Public-private partnership/Cooperatives/NGO/CBOs
 - 5.6 Different types of communication system
 - 5.7 System learning approach
 - 5.8 Various extension methods in livestock and poultry

6. AGRO-PROCESSING AND MARKETING
 - 6.1 Livestock related industries in Nepal
 - 6.2 Physiology of milk secretion and composition of milk and milk products
 - 6.3 Hygienic milk production
 - 6.4 Handling, processing and quality management of milk and milk products
 - 6.5 Manufacture and marketing of different dairy products
 - 6.6 Hygienic meat production
 - 6.7 Handling, processing and quality management of meat and meat products
 - 6.8 Manufacture and marketing of different meat products
 - 6.9 Marketing network of live animal
 - 6.10 Egg, wool, hides and skins, bones etc marketing system
 - 6.11 Livestock and poultry import/export status of Nepal